

Polak Sumienny

Pismo to wychodzi codziennie o godzinie 8 rano; w razie ważnych wiadomości wychodzi zgi Numer po południu.

pisano codziennie № 129

Przenumerata w Warszawie kosztuje miesięcznie złp. 4 kwartalnie zł. pol. 10; - Na prowincyi zaś z pocztą zł. 15 Ner pojedynczy gr. 6.

SRODA dnia 4 Maja 1831 roku o godz: 8 rano.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

POSIEDZENIE IZB SEJMOWYCH z dnia 2 Maja.

IZBY POŁĄCZONE.

O godzinie 11 z rana zaczęły się obrady. Prezydujący w Senacie S. Wojewoda Miączyński zagajając posiedzenie oświadczył: że Izby zajmować się będą edynie dyskusją redakcji projektu (przez Izbę P. przyjętego) do prawa zapewniającego pomoc, obronę i opiekę rodakom naszym w Litwie i na Wołyniu z pod jarzma rossyjskiego powstającym, gdyż na posiedzeniu poprzedniem uchylono artykuł 2gi, zawierający protestację przeciwko interwencji Mocarstw ościennych względem wspomnianych prowincyj, i 3ci stanowiący użycie odwetu w razie gdyby kary ukazem z dnia 3 Kwietnia zapowiedziane, wymierzane były.

Senator *Bieńkowski* prosi o głos w materji porządkowej, a mówi o projekcie pod dyskusją przyszłym mającym. (Wiele głosów mu przerywa.)

Senator *Prezydujący* objaśnia Senatora *Bieńkowskiego*: że mówić w materji porządkowej, jest to samo, co mówić o rzeczach z materją porządkiem dziennym przepisana związku niemających, albo w materji tyczącej się porządku wewnętrznego czyli regulaminu Izby.

Senator *Gliszczyński* (w materji porządkowej), przekonany, że ścieranie się opinji, a mianowicie w Izbach prawodawczych, jest konieczne potrzebne; starał się wykazać o ile jest szkodliwe ścieranie się osobistych namiętności; zachęcał nakoniec Reprezentantów, ażeby Rządowi dobrą opinją Narodu zaszczyconemu, zupełnie i bezwarunkowo ufali.

Dep: *Dębowski* (w materji porządkowej) żądał, aby bezzwłocznie wnioski Reprezentantów *Chomełowskiego* i *Rozenwertha* względem odnowienia Izby Poselskiej pod rozważę Sejmu przedstawione być mogły.

Dep: *Zwierkowski* imieniem Komissyj Sejmowych oświadczył, że wnioski powyższe od wspomnianych Komissyj rozstrząśnięte zostały, i że upoważniony został do zdania stósownego w tój mierze rapportu, czego jednak obecnie dla słabości zdrowia czytać nie może.

Dep: *Klimontowicz* zwrócił uwagę sejmujących że w dostarczaniu żywności dla wojska narodowego spostrzegać się daje nieregularność, zgoła, że cała część służby pociągowej nie jest jak się należy dopełniana.

Toż samo wynurzył Poseł *Swidziński*.

Na wniosek Marszałka Izby postanowiły przedstawić Rządowi Narodowemu, aby wejrzał w tę część służby publicznej i zapobiegł nadal złemu.

Poseł *F. Sołtyk* podniósł głos aby wniosek Dep: *Dębowskiego* przedewszystkiem na uwagę wzięty został.

Poseł *Jan Hr: Jezierski* zawsze troskliwy o ścisłe wykonywanie form Sejmowi konstytucją Aleksandra przepisanych spostrzegł, że Senat nie znajduje się w prawnym komplecie (19 członków) i zażądał zamknięcia dyskusji.

Wkrótce potem przybyły Aleksander Hr: *Bniński* Senator *Kasztelan*, *Jenerał*, *Minister Wyz: Rel: i Ośw: Publ:*, *Intendent Jeneralny* wojsk Narodowych, *Kommissarz Rządowy* przy *Wodzu Naczelnym!!!* uzupełnił prawem wymagany komplet Senatu, i posiedzenie na nowo rozpoczęte zostało.

J. U. *Niemcewicz S. S.* odczytał projekt do prawa zapewniającego pomoc, obronę i opiekę wyjarzmiającym się z pod moskiewskiej przemocy Polakom Ziemi Litewskich, Wołynia, Podola i Ukrainy.

Senator *Bieńkowski* obszernie rozwodził się, iż projekt odczytany nie jest przedmiotem ustawy cywilnej ale ustawy politycznej, a zatem niewłaściwą byłoby rzeczą, gdyby w prawo zamieniony został, lecz powinien być raczej w sposobie odezwy zredagowany.

Dep. *Wołowski* gruntownie odparł rozumowanie Senatora *Bieńkowskiego*; nakoniec uczynił wniosek

aby dyskusja wspomnianego projektu zaczęła się od artykułów nie od wstępu, a to z tej przyczyny, iż *motiva* wstępu zgadzać się powinny z zasadami w samém prawie przyjętymi. (wieległósów: tak! tak!)

Senator Biełkowski nie zgadzał się na wniosek D. Wołowskiego, a nawet utrzymywał, że wstęp i wyrażenie motywów wcale w prawie niepotrzebne.

Dep. Szaniecki zwrócił uwagę Senatorsa B., że *motiva* prawa czyli wstępy, nie są bynajmniej szkodliwe, ma to nawet miejsce w prawodawstwie francuzkiem i angielskiem. Wzięto następnie pod rozwagę artykuł I projektu. Przedstawili redakcje Deputowani Wołowski, Szaniecki i Poseł F. Sołtyk. Minister S. W. i P. oświadczył się za redakcją Dep. Wołowskiego, która wprost przeciwna była redakcji rządowej. Radca Stanu Margrabia Wielopolski wymownie popierał ostatnią w imieniu Ministra S. Z. Na taki kontrast w zdaniach Reprezentantów Rządu.

Dep. Krysiński i Poseł Świdziński zwrócili uwagę Sejmujących i uczynili tę przestrożę Ministrom, aby na drugi raz znieśli się z sobą przed przyjęciem do Ciąła prawodawczego, jeżeli zechcą być organem Rządu, którego jedność powinna być istotną zasadą.

Radca Stanu Margrabia Wielopolski zredegował artykuł I szty stósownie do uwag przez Reprezentantów Narodu uczynionych, która jednomyślnie prawie przyjętą została.

Z powodu uroczystości narodowej (3 Maja), posiedzenie odroczone zostało na dzień 4ty Maja r. b.

DO RZĄDU NARODOWEGO.

Uzupełniając mój rapport z d. 28 Kwietnia mam zaszczyt donieść Rządowi Narodowemu, że w potyczce zwiedzionej, d. 25 b. m. pod Kuslewem Pułkow: D. biński z pułkiem 4 Ułanów, jazdą Podlaską, 3maszwadronami 1go Mazurów, 2ma bataljonami piechoty, 4ma działami lekkiej Artylleryj pieszej, przy pomocy nader korzystnego położenia, potrafił pod kanonadą 16 dział pozycyjnych długi bój utrzymać, przeciwko czołu głównej nieprzyjacielskiej armij, prowadzonemu przez samego Feldmarszałka Dybicza. — Nakoniec w skutku odebranego rozkazu ustąpił ku Cegłowu w największym porządku. Strata nasza w boju była w zabitych Officer jeden, żołnierzy 17, rannych zaś 23, odznaczyli się szczególnie Major Sztabu Kwaternistrzowstwa Potkański i Kapitan pułku 4 Ułanów Sadłucki.

Dnia 26 w potyczce tylnej straży pod Mińskiem Jen: Giełgut miał 8 bataljonów Piechoty, 6 dział pozycyjnych, 12 lekkich na stanowisku w tyle Mińska zajmując to miasto jednym bataljonem. Przed Mińskiem stał Jen: Kazimierz Skarzyński z pułkami 2 Strzelkon: i 3 Ułanów, pod kommandą Jen: Kickiego i 4 działami baterji I Artylleryj lekkokonnój. Reszta zaś jego dywizji była za Mińskiem na lewym skrzy-

dle Jen: Giełgut. Nieprzyjaciel zbliżył się do Cegłowa, i o godz: 11 przed południem, kolumny jego zaczęły występować z lasu, i atakowały naszą kawalerją, która ich pierwszy zapęd wstrzymała. Lecz gdy się rozwinął przed nią cały korpus Pahlena, to jest siła więcy jak dwakroć liczniejsza od całej naszej tylnej straży, Jen: Skarzyński cofnął się na pozycją za Mińskiem, Jenerał Giełgut wstrzymywał przez 2 godzin fałszywe ataki postępującego za nim nieprzyjaciela, lecz widząc coraz nowe przeciw sobie przybywające massy, stósownie do danych mu instrukcji zaczął ustępować eszelonami wolno i porządnie, i wszystkie odpierając natarcia, na pozycją pod Stojałdą, a następnie pod Dębę Wielkie.

Winiem tu oddać zasłużone pochwały rozporządzeniom Jenerała Giełguta w ciągu całego odwrotu; równiejak i wojsku które je z męstwem i zimną krwią wykonywało. Szczególniej w potyczce pod Mińskiem odznaczyła się półbaterja artylleryj konnej Porucznika Przeździeckiego. W dniu tym straciłszy Officerów zabitych 3, Podoficerów i Żołnierzy 85, rannych Officerów 8, Podoficerów i Żołnierzy 184. Między pierwszymi znajduje się Podpułkownik Jorski, artylleryja nasza strzelając celnie ze stanowisk ukrytych i poprzednio obranych, zadała nieprzyjacielowi daleko liczniejsze straty. Według zeznania jeńców zginął z ich strony Pułkownik artylleryj Borysów, ciężko rannymi są Jenerał-Leutnant Skobelef i Jenerał-Major Pheșze, sam zaś dowodzący korpusem Jenerał Pahlen, mocnej dostał kontuzji.

Po potyczce pod Mińskiem zajętem stanowisko pod Dębem gdzie oczekiwałem na nieprzyjaciela, i postanowiłem przyjąć bitwę, którą zdawało się iż nieprzyjaciel chce wydać, niepodobna bowiem wytłumaczyć tego poruszenia zaczepnego, które z całemi swojemi siłami wykonał, i które przed pozycją Dębegomiał zgromadzone. — Témczasem zd. 29 na 30 Kwietnia nieprzyjaciel rozpoczął marsz odwrotny. Nasze przednie straże, postąpiły za nim i z różnych stron zbierają niewolnika. Z nocy 30 Kwietnia na 1 Maja Porucznik Sierawski w 30 koni pułku 5 strzelców konnych obszedłszy pod wsią Trzebuszą obóz całego pułku Kozaków napadł nań z tyłu niespodzianie, część zabrał w niewolę, część trupem położył, reszta się w lasy rozsypała.

Jenerał Dziekoński objąwszy dowództwo na lewym brzegu Wisły za przybyciem swoim na miejsce, skutecznij kilka pomyślnych wypraw w Województwo Lubelskie, które nie sam niestraciwszy zrzędziły nieprzyjacielowi stratę w zabitych, rannych i niewolnika przyprowadziły, a przytém summy z kass rządowych w liczbie 7156 złp. gr. 5 zabrane do skarbu Narodowego odesłane zostały; nieprzyjaciel w odwrocie swoim okropne wszędzie za sobą zostawia spustoszenia. Wojowników Polskich przejmuje zgro-

zają widok swawoli jego łożadactwa, wywieranej nawet na martwe przedmioty, jakimi są domy i domowe sprzęty. Przybytki nawet Pańskie nie uchodzą jego srogości, i tak kościół w Olexinie ze szczętem zrabowany został, a Plebanja spalona; czasem jednak niektórzy dowódcy okazują ludzkość, której oddać sprawiedliwość mam sobie za obowiązek, i tak Feldmaszałek Dybicz zastawszy w Mińsku kilkudziesiąt rannych naszych, kazał mieć o nich staranie. — Jenerała Kreutzta obchodzenie się było prawdziwie szlachetne, okazał on względy dla officerów wziętych przez niego w niewolę z korpusu Jenerała Sierawskiego. Lecz jakże mi przykro z drugiej strony wyznać, że nieprzyjaciel lekarzy naszych do szpitala cholerycznych w Mieni umyślnie posłanych, na mocy piśmiennego przyrzeczenia, że jako jeńcy uważanymi nie będą, z tegoż szpitala w brew danego słowa uprowadził. Co do działań na Wołyniu mam zaszczyt przesłać Rządowi Narodowemu w załączeniu kopją rapportu Jenerała Dywizji Dwernickiego, który brzmi jak następuje:

Kopja Rapportu Jenerała Dwernickiego.

Wyszedłszy w dniu 16 zeszłego miesiąca z Drużkopola stanąłem tegoż dnia w południe w Boremlu miasteczku nad lewym brzegiem Styru położonem. Wydałem natychmiast rozkazy względem przywrócenia mostu, przez uchodzącego nieprzyjaciela na tej rzece zniszczonego, co gdy w przeciągu 4 godzin skutecznionem zostało, kazałem jednemu batalionowi piechoty zająć lasek dość głęboki na drugiej stronie rzeki za mostem położonej, przez który szła droga do obozu nieprzyjacielskiego wiodąca.

Dzień 17ty przepędziłem w Boremlu dla dokładnego wywiędzenia się o sile nieprzyjaciela, która jak to o tém osobiście miałem sposobność w dniu tym przekonać się, wynosiła do 12tu tysięcy regularnej jazdy i piechoty, i 22 dział.

Dnia 18go ze świtem uderzył nieprzyjaciel z całą piechotą, której miał ośm bataljonów, na lasek, przez jeden bataljon naszej piechoty strzeżony, odebrał go, a kusząc się przejść przez most, wystawił sześć dział, pod zastoną których zamiar swój osiągnąć zamysłał, lecz po kilkogodzinną rżęsiętą obustronną kanonadzie, to tylko osiągnął w rezultacie, iż miał 4 działa zdemontowane i mnóstwo zabitych przez nasze strzały kartaczowe, które massom piechoty nieprzyjacielskiej z lasku naprzód wycisnąć się usiłującej, znaczną zadały klęskę. Z naszej strony dnia tego mieliśmy kilkunastu rannych, między którymi dwóch officerów od strzału karabinowego, ułamek zaś granatu uderzył w bok Majora Szymanowskiego, lecz nieszkodliwie.

Dnia 19 nieprzyjaciel obsadziwszy mocno lasek piechotą i artylleryją, udał się z całemi siłami swojemi ku wsiom Chrylniki i Krasne o jedną milę poniżej

Boremla, i tam przebywszy Styr, skoncentrował się pod wsią Nowosiółki na lewym brzegu rzeki leżąca. Wyszedłem natychmiast przeciwko nadeciągającym massom nieprzyjacielskim, dowodzonym przez Rüdygera, zostawiwszy moją piechotę i dwa działa dla wzbronienia nieprzyjacielowi przepawy przez most, niemniej odłączyłem 6 szwadronów jazdy dla strzeżenia drogi, od Beresteczka na przypadek, gdyby nieprzyjaciel (jak się tego spodziewałem) ztąd mnie atakować zamysłał. Bój się rozpoczął przez rżęsięty ogień całej artylleryji nieprzyjacielskiej, do której należała wstawiona w wojnie tureckiej 94ta rota. Na ogień ten odpowiadało osiem dział naszych, gdyż reszta w innych punktach użyta była.

Dwa mężne uderzenia jazdy mojej, która szykując się do szarży, głośnym śpiewała chórem: „Jeszcze Polska nie zginęła!” odparły nieprzyjaciela w największym nieładzie, aż za wieś Nowosiółki, gdzie zbierając rozbite kolumny swoje, schronił się pod las do tej wsi przytykający. Późna pora dnia nie pozwoliła dalej ścigać nieprzyjaciela, któremu w tej bitwie zabraliśmy osiem dział, z których trzy tak potłuczone kulami, iż nie są do użycia zdadne, nadto mnóstwo stracił w zabitych. Miał 800 rannych, między którymi śmiertelnie ranny Jenerał Płacków; w niewolę wzięliśmy sto, między temi Majora od dragonów Piotrowskiego i kilku niższych officerów.

Z naszej strony straciliśmy dwóch officerów w niewolę wziętych mocno rannych, 50 podofficerów i żołnierzy w zabitych lub w niewolę wziętych; rannych zaś officerów 8, podofficerów i żołnierzy 60. Usunąwszy tym sposobem stawiane mi przez nieprzyjaciela do dalszego mojego pochodu przeszkody, przebyłem noc na pobojowisku, z kąd 20go b. m. z braskiem dnia udałem się ku Beresteczkwowi, pod którym to miastem w bród rzekę Styr przebywszy, stanąłem obozem pod Chołynią. — Dnia 21 z rana przybyłem do Radziwiłłowa. — Dnia 22 do Taraza, a d. 23 do Kołodna. — W Obozie pod Kołodnem d. 24 Kw: 1831.

(podpisano) Jenerał Dywizji DWERNICKI.

w Główniej Kwaterze w Jędrzejowie d. 2 Maja 1831.

Naczelný Wódz Siły Zbrojnej Narodowej

(podpisano) SKRZYNECKI.

(A. n.) Myśli rzucone z nad brzegów Tamizy razem z uczuciami przyjaźni tak stósowne z naszym położeniem, malujące zainteresowanie się naszą sprawą, rozumiem, że w części zajmą publiczność; z tego więc względu podaję niniejszy wyjątek:

London 2 Kwietnia.

„Chcę mieć nadzieję, chcę być przekonany, że wasza kochana Polska już jest dojrzała ażeby się wydobyć z nieszczęśliwych kajdan moskiewskich; niech wam Bóg

błogosławi; zwycięstwo niechaj uwieńczy wasze szlachetne usiłowania; obyście byli tak szczęśliwymi w skutkach walk waszych jak krwawa nadzieja wróży! Jednakowoż nie zapominajcie moi przyjaciele, że po uzupełnionych tryumfach najświetniejszych skutków, pozostaje wam jeszcze większe zwycięstwo, rozumiem, zwycięstwo nad wszystkimi zastarzałemi przesądami: nad nieszczęśliwą różnicą towarzystw! Precz z poddaniem niewolnikami przywiązaniem do ziemi! precz z różnicą polityczną i cywilną między szlachecciem a niskim chłopkiem w swojej zagrodzie! wszystko musi mieć równe prawo. Osoby, własność, uczucia najwyższego aż do najniższego, muszą być równo święte; precz z prawami osobnymi dla ubogich, którymby bogaty nie był podległy! równa protekcja dla wszystkich klas; polskie dziecko niech się rodzi wolnem, niemowlęciem niech oddycha wolności powietrzem, a nauczane w najpierwszych początkach swego wychowania poznawać wartość tejże wolności, musi znać, czuć, że jest wolnem. To tylko może was uczynić szczęśliwymi; takie dążenie sprawi, że wolna i wielka Polska szanowana od narodów, będzie świętą i potężną.

„Lecz przeciwnie jeżeli dążność wasza jest, aby wywrócić jedną nieznośną tyranją a wznieść inną, zamienić moskiewski na polski despotyzm; zmienić tylko formę rządu, gdzie interes i szczęście w większej ilości ma być poświęcone próżności i przywilejom mniejszej części, wtenczas znajdziecie, ale bardzo mało sympatji z prawdziwie wielką i cnotliwą częścią ludzkości, a wasza generacja polityczna będzie krótkiego bytu. Zamiast się uzasadnić w pokoju i sile będziecie w sobie piastować źródło niezgód i niespokojności; nieszczęście to powstanie najprzód z braku wewnętrznej harmonji; podzielone interesa zrodzą podzielone widoki i różne faksje, a ztąd rozłączenie nastąpi; a wasi nieprzyjaciele połączą się aby korzystać z waszych błędów, i staniecie się ich łupem.

Pomysł mój przyjacielu o pierwszym okropnym podziale waszej szlachetnej Ojczyzny, i co ztąd wypadło... a z uczuciem i rozważnie rozbieraj z twemi rodakami podobne fatalne nieszczęścia!...

„Po szczęśliwych skutkach oręża i nastąpniej spokojności, talenta wasze rozwiną w obszernym świetle najświetniejsze pomysły o wolności, o wprowadzeniu ważnych instytucji, zabezpieczeniu osób i własności, równości praw emancypacji i protekcji, o wolności druku, i wyznań. O Narodowej Reprezentacji ile możności najpowszechniejszej najbardziej rozlaną w towarzystwie, o ednacji Narodowej powszechnej, sądownictwie i odpowiedzialności Ministrów. — Tém oni zasłużą na nieśmiertelność i przyczynią się do stałej pomyślności kochanej ojczyzny.

„W pospolitych zdarzeniach towarzyskich także zmiany są niepodobne ale w chwilach rewolucji kiedy istniejący rząd obalony, zasady polityczne krajów

wstrząśnięte, przemiany te są do wniesienia ich to jest chwila, — albo nigdy — Wtenczaso wszystkie klasy czują to dobrodziejstwo i dla tego gotowi są nieść wszystkie poświęcenia, nie mając droższego nad pomyślność kraju.... Lecz po rewolucji — po nastąpniej spokojności jeżeli towarzystwo nie jest zasilane temi uniwersalnymi zasadami — wtedy następuje starcie się między silnym wołaniem ludu o upiecianiu im się rządu, wtedy na zawsze stracony owoc rewolucji. — Patrzaj na Francją w terażniejszej chwili jak jest sparializowaną. Nie może was wspomódz, bo nie jest w stanie, dla czego? Oto wybrawszy sobie Króla zapomniła wybrać prawdziwych reprezentantów. — Pamiętaj moje słowa musicie mieć nową Izbę deputowanych, jeżeli przyjdziecie do zmiany dynastji.

„Najgorętsze moje życzenia są za pomyślnością waszą; szczęście Polski, zniszczenie nieprzyjaciół, jest moim hasłem. Wśród wesołego towarzystwa w gronie przyjaciół moje wielkie uczucie, jest Odrodzenie Polski. Niech żyje i żyje Polska!!!”

Wiersz 3go Maja na wsparcie Włocian Zawisłańskich, przedaje się we wszystkich księgarniach. — Więcej nad cenę oznaczoną ofiarowali: Rohoziański zł. 5, — Ostrowski W. zł. 4, — Dimuszewski zł. 2, — Puchacki zł. 1, — Józefowicz zł. 1, — Eichler zł. 1 gr. 20; Korsak zł. 3, — Frank zł. 1, — Pióro zł. 1, — Dombrowicz zł. 3, — Lewicka zł. 1, — Bentkowski zł. 2, — X. Piasecki zł. 1, — J. G. zł. 6, — Melert zł. 2, — Fiurowski Major zł. 5. (Dalszy ciąg nastąpi.)

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

— Książę Metternich zawiera układy o pożyczkę 20,000,000 zł. reńskich dla Austrii.

— Nastąpiło powstanie w Grecji przeciwko systematowi Rządu P. Capo d'Istrias ulegającego wpływowi Rosyji, szczególnie w Argos i na wyspie Hydra. W Mainie (dawniej Sparcie) oburzył się lud z przyczyny przyaresztowania na rozkaz Prezesa Rządu P. Mauro - Michali zwanego inaczej Petrobejem, który powszechnie jest kochany, ma liczną i bogatą familją i najwięcej się przyczynił do powstania i niepodległości Grecji.

— Na Wołoszczyźnie i Multanach zaszły także rozruchy zrewoltowani mieszkańcy tych Księstw zabili Hospodara Ghikę i jego syna za to, iż ściśle wypełniając rozkazy dworu Petersburgskiego wybierał mnóstwo rekruta i przygotowywał wojsko na pomoc Rosyji. — Kommissje Rossyjskie ściśle śledzą powstańców. Ci z jednej strony starają się uniewinniać wiadomo zaś że wysłali deputacją do Stambułu z oświadczeniem iż wolą podlegać Turcyi niżeli Rosyji. Takto w kraju jedynowładztwo Rosyji żelaznym berłem uciska mieszkańców i staje się nieznośnem.

— W Portugalji panują rozruchy. Francja musi koniecznie przedsięwziąć środki w celu zabezpieczenia swoich poddanych, prześladowanych w tym Królestwie. Anglia zaś wysłała kilka statków na morze Środkie aby przedstawienia jej Postą nie były bezskuteczne.

Rafał Cichocki dziedzic dóbr Czarna, Wólka Czarnińska i osady Borek, w Włwie Maz: Ob: Stanisławowski, Pow: Siennickim położonych, wyrokiem Sądu wojennego Nadzwyczajnego na dniu 2 Maja b. r. zapadłym, na karę śmierci za zdradę Kraju, skazanym został. Egzekucja wyroku przez powieszenie skazanego, odbędzie się w dniu 6 b. m. i r., to jest, w Piątek przed południem za Rogatkami Jerolimskimi.